

HISTÒRIA DEL PENSAMENT POLÍTIIC I SOCIAL I

Codi: 22209

Professor: Lluís Ferran Toledano

Curs 2004-2005 (primer quadrimestre)

Tipus d'assignatura: Optativa

Número de crèdits: 5

ORIENTACIÓ

Establirem un primer contacte entre l'alumne i els corrents ideològics i alguns dels seus representants principals, espanyols i catalans, al llarg del segle XIX. Partirem de la complexa relació entre els plantejaments il·lustrats i el primer liberalisme, i la diversitat ideològica de la família política liberal durant el període revolucionari. A continuació estudiarem el sorgiment d'un sintètic ideari contrarevolucionari, les consignes carlistes i l'aparició d'un nou catolicisme polític en la segona meitat de segle. Seguint amb aquesta panoràmica general, ens detindrem després a tractar la configuració del conservadorisme i del liberalisme progressista, producte del context creat amb la consolidació de l'estat liberal i els problemes derivats de la industrialització i la societat burgesa. Alhora, hereus dels posicionaments liberals més radicals, estudiarem l'evolució ideològica i la diversitat del pensament democràtic, republicà i federal. També analitzarem les propostes provinents del reformisme social, del primer socialisme marxista i l'anarquisme finisecular. Per últim, ens situarem en els debats existents entorn els processos identitaris i les diverses matrius del catalanisme polític.

No ens limitarem a fer un repàs de les ofertes ideològiques i de les influències rebudes des de l'àmbit del pensament occidental. Tot i la seva importància, considerem que seria insuficient un apropament semblant sinó posés de manifest la distància existent entre els discursos formulats i les seves pràctiques polítiques i socials, del seu context històric. Així doncs, al costat de la sistematització dels diversos idearis, ens interessarà conèixer el seu univers simbòlic, els valors, el paper de la memòria, el calendari propi i aquelles festes compartides en el si de cadascuna de les cultures polítiques: la liberal, la contrarevolucionària i carlista, la republicana... Al seu temps, una aproximació a les condicions de producció i transmissió ideològiques ens permetrà de plantejar el paper singular d'escriptors, periodistes, publicistes, de mitjans de comunicació com el romanç, l'opuscle, la premsa satírica o la tertúlia i la taverna, així com la peculiar lectura i la reproducció i reformulació d'idees feta per altres grups socials.

MÈTODES D'AVAUACIÓ

Les lectures de textos les farem a classe amb exemples d'escrits, biografia dels autors, bibliografia i iconografia simbòlica projectats amb transparències. Periòdicament es comentarà a classe la lectura d'un capítol del llibre coordinat per Anna Maria Garcia Rovira España, *¿Nación de naciones?*, Ayer núm. 35, Marcial Pons, Madrid 1999.

La nota s'establirà amb una prova final en funció d'un examen que tindrà molt a veure amb les lectures de classe i el coneixement reflexiu del programa.

TEMARI

1. Presentació. El pensament polític i social en la Historiografia. Ideologia i cultures polítiques.
2. Orígens i formació del primer liberalisme espanyol: Gaspar Melchor de Jovellanos, Agustín de Argüelles, Antonio Alcalà Galiano i Juan Romero Alpuente. La relació entre Il·lustració i Liberalisme, les primeres propostes liberals i la seva diversitat.
3. La defensa de l'Altar i el Tron: el pensament reaccionari els postulats carlistes.

4. El catolicisme polític davant la nova societat liberal: Jaume Balmes, Juan Donoso Cortés i Fèlix Sardà i Salvany.
5. La cultura del romanticisme. La producció d'ideologia en el trànsit de l'Àntic Règim a la societat burgesa: el romanç i l'auca, el teatre popular, la premsa d'agitació i el sermó. La producció bibliogràfica. L'escriptor romàntic i l'intel.lectual catòlic. Les cultures polítiques del liberalisme i del carlisme.
6. El conservadorisme polític espanyol i català davant les noves exigències socials i polítiques: Antonio Cánovas del Castillo, Manuel Duran i Bas i J. Mañé i Flaquer.
7. Republicanisme i reformisme social: Emilio Castelar i Francesc Pi i Margall comparats.
8. De les primeres formulacions socialistes a la introducció del marxisme a Espanya: Fernando Garrido i Pablo Iglesias. L'univers ideològic del primer anarquisme.
9. En els orígens del nacionalisme espanyol i català: Menéndez y Pelayo, els institucionistes krausistes i el debat sobre els orígens del catalanisme polític.
10. Sociabilitat i cultures polítiques: premsa i ateneus de notables; espais de lleure i la cultura populars, la premsa satírica i científica, i la societat lliurepensadora i obrerista. Els elements de la cultura política del republicanisme i els canvis de finals de segle.

BIBLIOGRAFIA

- ABELLAN, J.L., *Historia crítica del pensamiento español*, vols. IV, V.1, Espasa Calpe, Madrid 1981.
- ANTON, J.; CAMINAL, M. (Coords.) *Pensamiento político en la España contemporánea 1800-1950*, Teide, Barcelona 1992.
- BALCELLS, A. (a cura de), *El pensament polític català. Del segle XVIII a mitjan segle XX*, Edicions 62, Barcelona 1988.
- CASASSAS, J., (Coord.), *Els intel.lectuals i el poder a Catalunya (1808-1975)*, Pòrtic, Barcelona 1999.
- GABRIEL, P. (Dir.), *Història de la Cultura Catalana. Vol. IV Romanticisme i Renaixença, 1800-1860*, i Vol. V, *Naturalisme, Positivisme i Catalanisme, 1860-1890*, Ed. 62, Barcelona 1994, 1995.
- VALLESPIN, F. (Ed.) *Historia de la Teoría Política*, vols. 3, 4 i 5, Alianza Editorial, Madrid 1991.